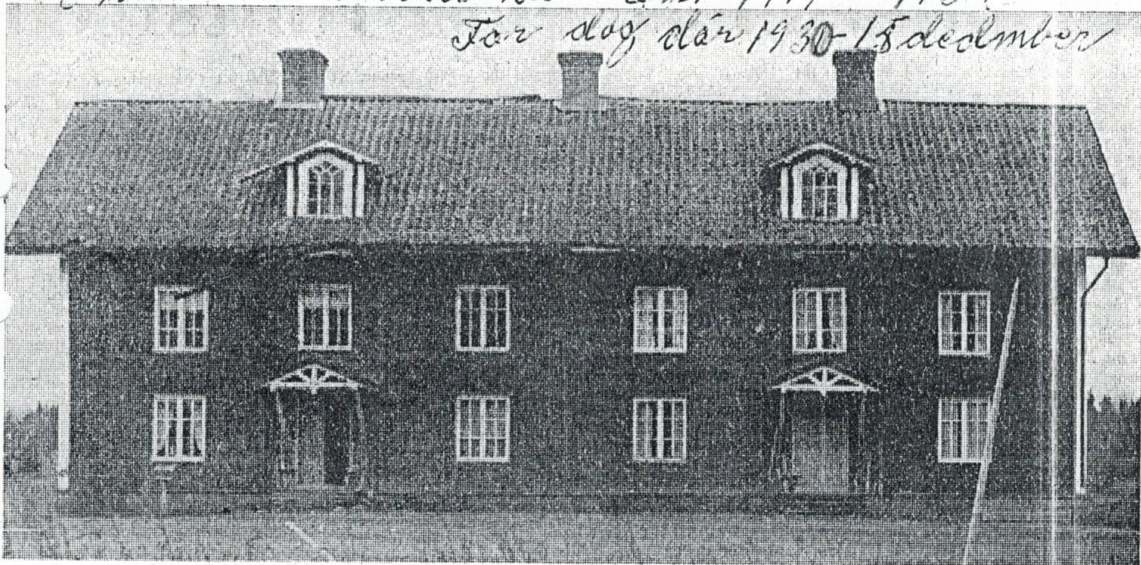

Förr kryllade det av statarbarn

Nu bor endast en hyresgäst kvar

*Mor & Far bodde där okt 1919 - 1934
Far dog där 1930-15 december*

Den sekelgamla Staten vid Hummelstad i Hallingeberg, som nu går mot sitt förfall.

Fem lediga lägenheter, visserligen bara 1-rummare samt fyra enkelrum med kokmöjligheter är alla hyreslediga i Hummelstad. Det låter bra i dessa bostadsbristens dagar. Men det finns ett krus. Bostäderna ligger inte i någon tätort och efter en titt på utrymmena är det väl knappast någon hyresgäst som är spekulant på dem. Det rör sig nämligen om den sista statarlängan i Hallingeberg, den s. k. Staten i Hummelstad, som nu sakta men säkert går mot förgängelsen. Tvertakets är dåligt och stora fuktfläkar i rummens tak vittnar om förfallet. Tapeterna hänger i stora flak på väggarna och de enda som håller till godo med rummen är mängder av råttor.

Förutom dessa lägenheter finns det ytterligare en, den är bebodd av en gammal kämpe från forna dagars statarliv, f. lantarbetaren Hjalmar Karlsson, 77, som trots den ruffiga omgivningen och lyckats skapa sig ett trivsamt hem i husets östra gavel. Hr Karlsson har bott i huset i 44 år och det har inte alltid varit så ensamt som nu. När han flyttade in var samtliga lägenheter bebodda och huset hade då nästan lika många innevävnare som det idag bor i en stor del av Hummelstad. Stora barnkullar höll man sig med och enbart barnen från Staten fyllde ett klassrum i den närbelägna skolan.

Den gamla byggnaden är ett minne från den s. k. Ankarsrumstiden då bruket ägde flera gårdar i norra Hallingeberg. Någon gång vid sekelskiftet övergick Hummelstad gård till

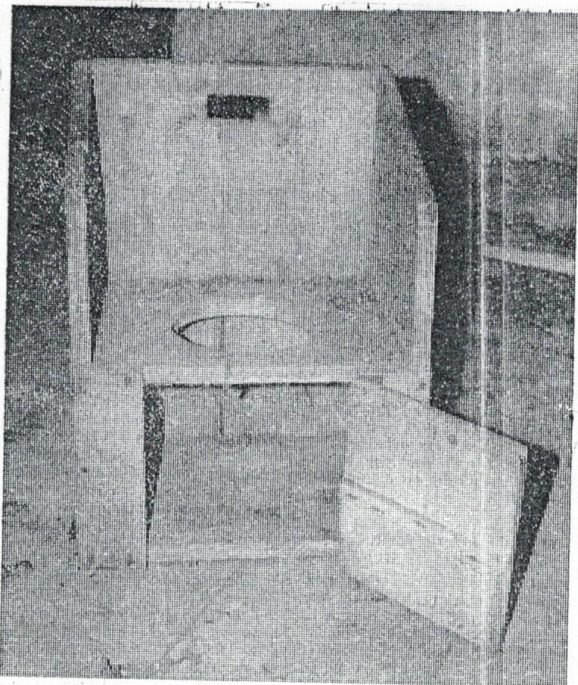
annan ägare, för att för cirka 40 år sedan bli kronans egendom. Den tillhör nu Domänverket.

★ Eldhärjades

Två bakstugor fanns inrymda i bottenvåningen, där statarmororna bakade sitt bröd i den inmurade ugnen. Den ena av bakstugorna har härjats av eld och tak och väggar är ännu svartbrända. Där finns också en väggstock med årtalet 1810. Förmodligen är huset ännu äldre, men några säkra uppgifter finns inte.

Redan för ett halvsekel sedan hade man planer på att riva den gamla byggnaden, men den överlevde denna dödsdom. Nu finns ett nytt hot och denna gång går det nog inte för sig med ett uppskov.

Den siste invånaren, som är ett le-

Uppe på den ruffiga vinden finns denna pottstol. Ett ensamt och övergivet minne om en utdöd kär.

vande bevis på att idogt arbete kanske inte ger fyllda plån- och sparböcker, men en god hälsa, kan berättas om hur statarlivet gestaltade sig i början på seklet på ett småländskt jordbruk. Arbetstiden var lång och i motsats till dagens lantarbetare, som mest får sitta på traktorsitsen, var det för kördrängarna att dagen i ända trava efter hästarna ute på fälten.

— Nog var det knappt ibland med maten, då barnkullarna var stora, men svälta behövde man inte, säger hr Karlsson. Vi hade ju vår stat och ett par grisar föddes upp som god hjälp i sovelväg. I stat hade man 200 kg vete, 400 kg råg samt 150 kg havre. Till detta kom 4 hl potatis, 2 lit. söt och 3 liter skummar mjölk. Senare fick man 3 liter söt och 2 liter skummad. De kontanta medlen höll sig under 100-lappen i månaden och det var alltid ett problem att få kontanterna att räcka till speccier, kläder och alla andra förnödheter som behövdes.

Skvaller

Sämjan bland de många invånarna var i de flesta fall god, även om skvaller och andra otrevligheter kunde förgifta tillvaron. Och ett annat bekymmer i forna dagar var ohyran. Hr Hjalmar Karlsson flyttade in i Hummelstad stat, började makarnas kamp mot vägglössen som fanns i massor. Det blev i första hand att riva ned de gamla tapeterna och sätta på nya. Det stängde ute de ovälskomna djuren för en tid åtminstone. Så småningom fick man bukt med ohyran och nu är det länge sedan man

såg någon vägglus i lägenheterna.

Före Hummelstad var hr Karlsson anställd på Nygård utanför Gamleby och det var där som han första gången kom i kontakt med den då spirande Lantarbetarförbundet. En organiserad lantarbetare var på många håll inte välsedd av arbetsgivarna, men i det fallet har Hjalmar Karlsson bara gott att säga om sina arbetsgivare, som visade sig förstående och inte satte sig på tvären.

Och han kan också i dag konstatera att dagens lantarbetare har betydligt bättre villkor. Statarlängor av den typ som han bebor finns inte längre. De är borta och har ersatts med trevliga småvillor.

Hjalmar Karlsson och många med honom, har ett önskemål. Skulle det inte finnas någon möjlighet att bevara denna gamla byggnad som ett minnesmärke över de forna statarna. Slott och herresäten har vi gott om, liksom minnesmärken över de s. k. stora männen, men när det gäller arbetsfolk är det sämre ställt. Men förmodligen har förstörelsen gått så långt att en reparation inte är ekonomiskt genomförbar och vem skulle bekosta den. Hr Karlsson har ett förslag:

Bygg om Staten till sommarpensionat. Läget är vackert, med en hänförande utsikt över Långsjön.

Den ende kvarvarande hyresgästen, f. lantarbetare Hjalmar Karlsson, 77 år, på den brobänk där han suttit så många gånger under de 44 år han bott i Staten. Tidigare hade han sällskap av flera kollegor. Nu får han sitta ensam.

2 september 1967

”Stallarn” flyttar från Hummelsta

”Stallarn” flyttar i dag. När han fram på dagen sätter sig på flyttlasset så blir det riktning Ekliden Ankarsrum. Stallarn är identisk med den som en gång i tiden hade hand om hästarna på Hummelsta gård.

Han är stataren som bott själv och sin hustru från fornsam kvar i det gamla statarrucklet under det sista decenniet. En 80-årig kärngubbe som har sin stora ”hobby” i att grädda raggmunk. Hans älsklingsrätt. Nu flyttar han till ålderdomshem i Ankarsrum. Tar med sig TV:n och det stora porträttet av honom

själ och sin hustru från fornsam kvar i det gamla statarrucklet under det sista decenniet. En 80-årig kärngubbe som har sin stora ”hobby” i att grädda raggmunk. Hans älsklingsrätt. Nu flyttar han till ålderdomshem i Ankarsrum. Tar med sig TV:n och det stora porträttet av honom

Slut med raggmunkarna, åtminstone de egna, menar Hjalmar Karlsson, men vinkar ändå glatt med stekpannan i köksfönstret.

Slut med munkar och stathus då hummelstastallarn flyttar

I dag sätter han sig på flyttlasset och lämnar statargården i Hummelstad. "Stallarn" eller som prästbetyget skvallrar, Axel Hjalmar Karlsson viftar med stekpannan och säger: "Slut med de egenhändigt tillverkade raggmunkarna". Visst är det vemodigt, men tjosan — tänk att slippa stå vid spisen dag ut och dag in.

80-åringen lämnar som siste man statargården, troligen uppförd 1810. En gammal och sliten epok är slut.

SPÖKAR I GARN

Det var många år sedan hans siste granne lämnade honom i den byggnad som det både gnäller och skriker i när höstvindarna ligger på. Det har sagts att det spökar i går'n, men se något oknytt har aldrig Stallarn varken hört eller sett. Att det tjuter i knutarna på en kåk från begynnelsen av 1800-talet, ja det vore väl onaturligt annars.

NÄR MAN LOCKAR

Han är en tomte som ogärna ville flytta från fastigheten. Trots att han ensam kämpat i statarbyggnaden det sista decenniet hade han ingen stor lust att flytta. Men det är klart, när man lockar med lagad mat, snöskottning och moderniteter, ja då kan man i alla fall inte motstå den stora frestelsen, så i dag blir det att sätta sig på flyttlasset. Hjalmar och ett par kappsäckar samt TV:n åker till Ankarsrums ålderdomshem.

I 47 år har han bott i den numera långt ifrån vackra gården i Hummelstad.

Trots fulheten älskar han sin boplatz men han böjer sig för nutidens krav. Allt gammalt skall saneras. Det är väl inte omöjligt att brandkåren i kommunen får statargården som övningsobjekt när nu Stallarn lämnat den för gott.

MUNKAR PÅ LAGER

Vi nämnde något om raggmunkar. Den sortens mat har i alla tider varit Stallarns älsklingsrätt. Han har gräddat sådana varannan dag och har han inte haft tillfälle så har han ordnat till ett litet lager. Ty se raggmunkar, nej det kan man inte få för många av.

Trots sina 80 år Stallarna lätt på foten. Även om han har storstöv-

Hjalmar Karlsson ska flytta från statargården och därför säger Folke Nilsson, en av grannarna, till höger, tack ska Du ha för den här tiden.

larna på sig kan han ta en sprängmarsch om så behövs.

... Så nog kommer Hjalmar, som sysslat med så mycket hästar i sin dar att röra på sig även i fortsättningen sedan han inrättat sitt nya hem på Ekliden i Ankarsrum. Vi skulle gissa att den nye hyresgästen blir en "springpojke", som tillhan-

dahåller sina kamrater med snus, tipskuponer och karameller.

Kan sen husmor komma på idén att laga till raggmunk nån gång, ja då är det nog ingen hejd på vad Stallarn kan utträta.